

Pijlen van een toornige God

CONTROLE!

Wild-westtoestanden nog, een paar weken voor de opening van het nieuwe douanekantoor van Venlo, een kilometeroefen buiten de stad, op een non-descript bedrijventerrein langs de A67 richting Eindhoven. Aan de toegangsweg naar het kantoor wordt hard gewerkt, straks zullen ertallose vrachtwagens over rijden. Nu is het gebouw alleen nog maar bereikbaar door tegen een stoeprand op te crosen en wolven stof opwerpend een provisorisch pad te bedwingen, als in een achtervolgingsscène. Aan het eind van het pad verrijst een gebouw dat enigszins doet denken aan de vrachtauto's waardoor het binnenkort zal worden bezocht. In vorm en verhouding heeft het iets van een oplegger, een lange rechthoekige doos waar bovenaan een stuk uitsteekt dat zo aan een cabine kan worden gekoppeld, al zou het dan wel een cabine van reusachtige afmetingen moeten zijn.

In al zijn soberheid vind ik het een mooi gebouw. De gevel bestaat uit glas, doorsneden door donkere horizontale en verticale sponningen. Doordat de vierde, bovenste verdieping langer is dan de rest van het

gebouw, hangt een deel ervan boven het voorplein, gedragen door twee fragiele pilaren. Ook dit uitstekende stuk heeft een gevel van glas. De zijwanden van het gebouw daarentegen, bekleed met baksteen in antracietnuances, zien er veel minder uitnodigend uit. Ze hebben rijen van relatief kleine, op het oog vierkante ramen.

Wanneer ik het gebouw binnenga dooreen draaideur van glas, kom ik in een grote hal die over de volle vier verdiepingen doorloopt naar boven. Er is een balie, een glazen liftkoker en een vrijstaande houten trap. De wanden en het plafond van de hal zijn beschilderd met grote mathematische vlakken in paars en blauw, met daar tussen af en toe een groen of olijkleurig vlak. De vlakken houden zich niet aan de vormen van ramen en plafond platen, ze spelen er in een veel vrijer ritme tussendoor en overheen. De beschildering is aangebracht naar een ontwerp van beeldend kunstenaar Peter Struycken, in samenwerking met de architect van het gebouw, Erik Wamelink.

Dan doet de beheerder het licht aan. Niet alleen de gebruikelijke plafondspots gaan branden, ook de TL-buizen die aan lange witte draden schuin door de ruimte hangen, vanaf ongeveer een meter boven mijn hoofd tot heel hoog in de hal. In eens bevind ik mij onder een grootse sculptuur van licht en kleur, die achtenveertig rechte lijnen de ruimte laat doorpriemen. Iedere lijn is ongeveer anderhalve meter lang, er zijn drie groepen van

zestien stuks. Samen vormen ze een uitgekiende compositie van geel, groen, blauw en roze rood, die uitnodigt tot associëren. Nu ze branden zijn het allang geen TL-buizen meer, afhankelijk van iemands geestgesteldheid zal hij vuurwerk zien, raketten, bliksemschichten, een vertraagde filmopname van regen of hagel, misschien zelfs kwaadaardige straling die van uit de hemel op de aarde wordt afgeschoten, pijlen waarmee een toornige god de mensheid in bedwang probeert te houden.

Ik wandel de houten trap op en kijk van verschillende hoogtes naar Struyckens lichtsculptuur. Telkens is een ander beeld te zien. De ramen van de gevel doen mee; doordat de gekleurde lichtpijlen erin spiegelen, lijken die zich tot drie, vier keer toe te vermenigvuldigen. Na de opening van het gebouw zullen ze dagen nacht branden, want een douanekantoor, waar chauffeurs aangifte van hun lading komen doen, moet nu eenmaal permanent open zijn, op een korte onderbreking in het weekend na.

Boven, op de vierde verdieping, in de plak van het gebouw die boven de entree zweeft, wordt straks de personeelskantine ingericht. Hier zou ik wel willen eten na mijn werk, hier zou ik wel willen uitkijken over de vrachtauto's waarnaast ik me op de begane grond zo nietig voelde, en die vanaf deze hoogte als manipuleerbaar speelgoed af- en aanrijden. Het blauw, paars en groen van de wanden en het plafond in de centrale hal

waaiert de kantine in en verandert op een intrigerende manier. De kunstenaar heeft hier voor kleinere vlakken gekozen, met gevarieerdere kleuren waaraan je bijna wilt likken, zo romig zijn ze, zo vrolijk, zelfs sensueel. Ik begrijp de kleurkeuze in de hal nu ook beter. Wanneer je een kantoor van de douane binnenkomt, moet je geïmponeerd raken, dan moet je ervaren dat je te maken hebt met een instituut waaraan je belasting dient af te dragen, waar je je niet te veel praatjes kunt veroorloven. In de personeelskantine geldt dat niet, de gebruikers daarvan moeten zich voornamelijk prettig voelen, de kleuren moeten hen vertellen dat ze er veilig zijn, dat

het leven luchtiger facetten heeft dan alleen het innen van geld en het controleren op contrabande.

Ik loop de trap weer af en word bijna duizelig van de dynamiek die de lichtsculptuur teweeg brengt. Er is hier maar een vlak waarop het schijnsel geen enkel effect heeft, en dat is de zwarte vloer van de hal, die van dof, niet reflecterend materiaal is gemaakt, zo te zien steen of beton. Ik merk nu ook pas dat architect Wamelink zich aan de buitenkant van het gebouw enige frivoliteit heeft veroorloofd: elk vierkant raam in de zijmuren heeft een omlijsting van blauwpaars of warmgeel geglazuurde bakstenen,

die op een subtiele manier verwijst naar de Struyckiaanse kleuren.

Weer beneden ga ik terug naar buiten, om te bekijken wat je straks eigenlijk ziet wanneer je hier als buitenlandse chauffeur arriveert. Nu de lampen branden, lijkt het eenvoudige gebouw een kijkdoos met een felgekleurde tekening binnenin, de lichtsculptuur. Omdat de onderkant van de overhangende kantine bedekt is met donker materiaal dat halfmat glanst, weerspiegelen de kleuren van het TL-licht als in een diffuse spiegel. Over de hele breedte van het gebouw is via de ramen een deel zichtbaar van het geblokte kantine-

plafond, waarvan detinten een relatie aangaan met detinten van de lichtsculptuur. Ik had het kunnen weten, bij Peter Struycken is nooit iets willekeurig, of het zou een willekeurigheid moeten zijn uit keuze voor willekeurigheid.

